

3. Гордієнко К. Діловодство в роботі секретаря : практич. посіб. / Гордієнко К. – 3-є вид., змін. та допов. – Київ : КНТ, 2009. – 304 с.
4. Гончарова Н. І. Документаційне забезпечення менеджменту : навч. посіб. / Гончарова Н. І. – Київ : Центр навч. л-ри, 2006. – 260 с.
5. Діденко А. М. Сучасне діловодство : навч. посіб. для проф.-тех. закл. освіти / Діденко А. М. – 3-є вид. – Київ : Либідь, 2004. – 383 с.
6. Попчук О. В. Документне забезпечення управлінської діяльності організацій : навч.-метод. посіб. / Попчук О. В. – Рівне : Рівнен. держ. гуманітар. ун-т, 2012. – 116 с.

УДК 930.22

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА В ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

О. Пелих, магістр спеціальності Інформаційна, бібліотечна та архівна справа освітня програма «Документознавство та інформаційна діяльність»

Л. М. Колєчкіна, д. ф.-м. н., професор – науковий керівник

Анотація. У статті висвітлена концепція інформаційних систем як основної складової у процесі прийняття управлінських рішень. Відзначено найважливішу особливість інформаційних технологій як якісно новий підхід до взаємодії комп'ютера та людини. Вказано на необхідність застосування експертних систем, заснованих на штучному інтелекті, оскільки вибір вірного управлінського рішення безпосередньо впливає на ефективність діяльності організації в цілому.

Annotation. The article presents the concept of information systems as the main component in the management decision-making process. The most important feature of information technologies as a qualitatively new approach to computer-human interaction is noted. The necessity of using expert systems based on artificial intelligence is pointed out, since the choice of the right management decision directly affects the efficiency of the organization as a whole.

Ключові слова: управлінські рішення, інформаційні системи, бази даних, інтегроване взаємодія, експертні системи.

Постановка проблеми. У сучасних умовах автоматизації та комп'ютеризації процесів обробки даних особливе місце відводиться електронним інформаційним системам. Необхідність впровадження новітніх технологій в усіх сферах діяльності людини обумовлена зростаючою потребою у швидкому, комплексному та систематизованому аналізі великих масивів даних,

проектуванні і прогнозуванні розвитку на майбутнє для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. При цьому особлива роль відводиться не лише не стільки автоматизації ручної праці, скільки інтелектуальної, що викликано динамічним розвитком постіндустріального суспільства. Складність, багатоваріантність і невизначеність нових завдань обумовлює необхідність активного використання в управлінській практиці інформаційних систем підтримки прийняття управлінських рішень.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Процес розробки та удосконалення інформаційних систем підтримки прийняття управлінських рішень став об'єктом наукового дослідження як українських, так і зарубіжних дослідників: Ларичева О. В., Петруні Ю. Є., Трахтенгерца Е. А., Сойера Б., Фостера Д. Л. та інших.

Метою статті є розгляд інформаційних систем як основної складової у процесі прийняття управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прийняття різноманітних управлінських рішень – щоденна діяльність менеджерів різних організацій, від правильності вибору яких нерідко залежить ефективна діяльність підприємства в цілому. Обробка численних і суперечливих альтернатив і вибір «найкращою» є складним і відповідальним процесом, якому останнім часом приділяється значна увага. Саме тому з'являються нові засоби вирішення організаційно-управлінських завдань – системи підтримки прийняття управлінських рішень (Decision Support Systems) [4, с. 57].

Системи підтримки прийняття рішень (СППР) засновані на формалізації методів отримання вихідних і проміжних оцінок, даних ОПР (особа, що приймає рішення), і алгоритмізації самого процесу вироблення рішення. Людино-машинна процедура прийняття рішень за допомогою СППР являє собою циклічний процес взаємодії людини і комп'ютера [1, с. 54]. Системи підтримки прийняття управлінських рішень на основі інформаційних технологій почали свій розвиток з кінця 70-х – початку 80-х рр., завдяки широкому поширенню персональних комп'ютерів, програмних продуктів, а також успіхи в області розвитку штучного інтелекту.

Однією з найважливіших особливостей інформаційних технологій підтримки прийняття управлінських рішень є якісно новий підхід до взаємодії комп'ютера і людини. Прийняття

рішення є ітераційним процесом, в якому беруть участь: сама система підтримки прийняття управлінських рішень як обчислювальна ланка і об'єкт управління; особа, що оцінює отриманий результат, і на його підставі приймає рішення. Загальна структура системи автоматизації розробки управлінських рішень наведена на рис. 1.

Таким чином, автоматизація процесу розробки управлінського рішення – комплексний процес, в якому задіяні людські та матеріальні ресурси, програмне і технічне забезпечення, методи і процедури пошуку, обробки, передачі даних.

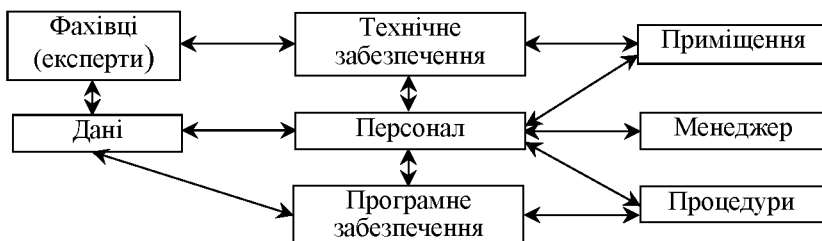

Рисунок 1 – Загальна структура системи автоматизації управлінських рішень [2, с. 195]

Основою інформаційної підтримки автоматизації процесів прийняття управлінських рішень є інформаційні системи. Інформаційна система (ІС) – це набір процедур, таких як процес, збирання й переробка інформації для підтримки планування, прийняття рішень, координації та контролю. ІС включає вхідну (дані, інструкції тощо) й вихідну інформацію (звіти, розрахунки і т. д.), а також може містити механізм зворотного зв'язку, що контролює операції. Основними функціями управлінської інформаційної системи виступають збирання, зберігання, накопичення, пошук і передача даних, що використовуються для підтримки прийняття управлінських рішень.

Ключову позицію в інформаційній системі займає система обробки даних. Спочатку дані вводяться в інформаційну систему, далі вони проходять різні форми обробки і трансформуються у «вихідну» інформацію: звіти, аналітичні матеріали, розрахунки й інші матеріали для прийняття управлінських рішень і контролю виконання поставлених завдань [1, с. 77].

Інформаційні системи підтримки прийняття рішень відрізняються рядом таких особливостей: орієнтація на вирішення погано структурованих (формалізованих) завдань; поєднання традиційних методів доступу і обробки комп'ютерних даних з можливостями математичних моделей і методами розв'язування задач на їх основі; спрямованість на непрофесійного користувача комп'ютера; висока адаптивність, що забезпечує можливість пристосовуватися до особливостей наявного технічного і програмного забезпечення, а також вимогам користувача [2, с. 49].

Основними компонентами інформаційної системи підтримки прийняття рішень є база даних, програмна підсистема і база моделей. Система управління базою даних (СУБД), системи управління базою моделей (СУБМ) і система управління інтерфейсом входять до складу програмної підсистеми. Інформація для бази даних може надходити від різних джерел: дані від інформаційної системи операційного рівня для ефективного використання повинні бути попередньо оброблені; для прийняття управлінських рішень необхідні дані про внутрішній стан системи, наприклад, рух персоналу, робота різних відділів тощо, які також необхідно обробляти і вводити в систему; дані від зовнішніх джерел мають важливе значення при прийнятті рішень на управлінських рівнях. Зазвичай дані такого роду придбаваються у організацій, що спеціалізуються на їх зборі; до інших внутрішніх джерел даних відносять документи – накази, записи, виписки тощо. Якщо такі дані записати в систему і прив'язати до таких важливих елементів як постачальники, споживачі, види послуг, то система отримає потужне джерело інформації.

Моделі створюються з метою опису і оптимізації конкретного об'єкта або процесу. Їх використання дає можливість аналізувати системи підтримки прийняття рішень. Математична інтерпретація проблеми, на якій базуються моделі, що дозволяє знаходити інформацію, корисну для прийняття правильних рішень. Наприклад, використання моделі лінійного програмування сприяє визначенню найбільш вигідної виробничої програми випуску декількох видів товарів при заданих обмежених ресурсах [4, с. 114].

Експертні системи – це програмні продукти з використанням елементів штучного інтелекту. Такі програми містять знання

фахівців певної предметної області і виробляють рекомендації при запиті необхідної інформації, дають можливість спеціалісту або менеджеру проконсультуватися у експертів з будь-яких проблем, на основі яких цими системами накопичені знання. Експертні системи сьогодні працюють на одному рівні зі спеціалістами, а в деяких випадках краще, оскільки в них вкладений колективний досвід творців.

Причиною створення експертних систем є необхідність, в будь-який момент часу, отримання експертної рекомендації по тій чи іншій проблемі. На практиці експертні системи застосовуються кожного разу, коли у фахівця або менеджера з'являються сумніви у виборі правильного рішення, оскільки ці системи базуються на більш глибоких і повних знаннях ніж знання користувача.

Найпростіша експертна система складається з розв'язувача (інтерпретатора), БД (бази даних), БЗ (бази знань), компонентів придбання знань, пояснювального та діалогового компонентів. База даних призначена для зберігання вихідних і проміжних даних, що використовуються для вирішення завдань, фактографічних даних. Вирішувач, використовуючи вихідні дані з БД і знання з БЗ, забезпечує рішення завдань для конкретних ситуацій. Компонент придбання знань автоматизує процес наповнення БЗ.

Пояснювальний компонент пояснює, як система отримала рішення задачі (або чому не отримала) і які знання вона при цьому використовувала. Діалоговий компонент забезпечує діалог між експертною системою і користувачем у процесі розв'язання задачі і придбання знань [4, с. 177].

Висновки. Таким чином, застосування інформаційних систем як основної складової підтримки прийняття управлінських рішень призводить до вибору більш ефективних і актуальних рішень, а так само може використовуватися на будь-якому рівні управління. Оскільки, рішення, які приймаються на різних рівнях повинні координуватися, важливою функцією таких систем є і координація осіб, що приймають ці рішення. В умовах сучасної невизначеності застосування експертних систем дозволяє істотно скоротити ризик від наслідків прийняття управлінських рішень, і дають неоціненну допомогу молодим менеджерам і фахівцям.

Список використаних джерел

1. Ларичев О. В. Теорія і методи прийняття рішень / Ларичев О. В. – Москва : Логос, 2000. – 300 с.
2. Петруня Ю. Є. Прийняття управлінських рішень : навч. посіб. / Петруня Ю. Є., Говоруха В. Б., Літовченко Б. В. – Київ : Центр учб. л-ри, 2011. – 216 с.
3. Трахтенгерц Е. А. Комп'ютерна підтримка прийняття рішень / Трахтенгерц Е. А. – Москва : Синтег, 1998. – 377 с.
4. Соєр Б. Програмування експертних систем на Паскалі / Соєр Б., Фостер Д. Л. – Москва : Фінанси і статистика, 1990. – 192 с.

УДК 35.078.3:342.51

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Т. О. Сиренко, магістр спеціальності Інформаційна, бібліотечна та архівна справа освітня програма «Документознавство та інформаційна діяльність»

Л. М. Колечкіна, д. ф.-м. н., професор – науковий керівник

Анотація. У даній статті:

– зазначено ролі інформації та інформаційного забезпечення сфери управління, а конкретно на підприємствах. Вказані фактори процесу передачі та отримання інформації, які впливають на ефективність діяльності підприємства;

– проаналізовано процес передачі та отримання інформації в управлінській системі, який є не досконалим і через це характеризується слабкою, не відкорегованою інформаційною системою. Це призводить до слабкої реакції всіх гілок управління, які є на підприємстві;

– запропоновано структуру інформаційного забезпечення системи управління.

Annotation. This article describes the role of information and information provision in the field of management, and specifically in enterprises.

The indicated factors of the process of transfer and receipt of information that affect the efficiency of the enterprise.

But the process of transmission and receipt of information in the management system is analyzed, which is not perfect and because of this is characterized by a weak, not corrected information system.